

LIFE ARCPROM

ΑΝΘΡΩΠΟΣ
UOMO
HUMAN

ΑΡΚΟΥΔΑ
ORSO
BEAR

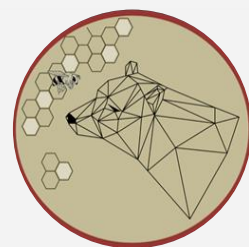

LIFE18 NAT/GR/000768

Improving human-bear coexistence in 4 National Parks of South Europe

Action A3

Study for valorisation & promotion of bear friendly products and services

ΙΟΥΝΙΟΣ 2021

Authors

UTH Team:

Chatzopoulos Dimitrios

Billinis Charalambos

Mavrogianni Vasiliki

Spyrou Vasiliki

Economou Athina

Giannakopoulos Alexios

Table of contents

<u>SUMMARY</u>	4
<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</u>	5
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	8
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΗΣ Α3</u>	10
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ</u>	11
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΙΝΔΟΥ</u>	13
4.1: ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	13
4.2: ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	14
4.3: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	17
4.4: ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΛΙΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ.....	19
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΠΡΕΣΠΩΝ</u>	21
5.1: ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	21
5.2: ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	22
5.3: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	25
5.4: ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΛΙΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ.....	26
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ</u>	26
6.1: ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	26
6.2: ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	27
6.3: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	28
6.4: ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΛΙΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ.....	30
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ «ΦΙΛΙΚΟ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΑΦΕ ΑΡΚΟΥΔΑ»</u>	31
7.1: ΟΡΙΣΜΟΙ	31
7.2: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΝΑΨΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	33

SUMMARY

This report has been drafted in the framework of the LIFE-ARCPROM project and particularly under Action A.3. The main objective of the Action A.3 is to improve the coexistence between brown bears and residents of three National Parks which participating in the program (Rodopi Mountain-Range National Park, Prespes National Park and Northern Pindos National Park), introducing a «*Bear Friendly*» labeling program for locally produced products and tourist services. The establishment of this specific labeling program aims:

- (i) To attract the consumers' interest regarding local products and the provided tourist services within the territories of the three National Parks.
- (ii) To promote the Brown Bear conservation as an economically beneficial approach for residents.
- (iii) To facilitate the development of a wildlife-respectful culture on the national level.

Based on the project's planned interventions, at least two specific products and tourist services offered will be appropriately selected for the «Bear Friendly» labeling program. Both products and services should be immediately relevant to the Brown Bears conservation actions and should have a widely accepted and easily recognizable local character.

The study's first part contains a short presentation of the significant economic resources and commercial activities presented within each of the three Greek National Parks participating in the project. In addition, basic geographical and ecological information (wildlife species, plant species of particular interest) for all three parks is provided. Moreover, the national legislation regarding the economic activities allowed within the Parks is summarized.

Regarding the National Park of N. Pindos, dairy products derived from nomadic farms have been repeatedly spotlighted as the predominant and most popular category of local products. In addition, honey and apicultural products, mushrooms, and jams are indicated as local products that could be labeled as "***Bear Friendly***." Concerning tourist services, trekking, horse riding, rafting, and paragliding seems to be most popular among visitors looking for outdoor activities. In the National Park of Prespes, the bean crop is the leading agricultural activity. In recent years, beekeepers produced honey and other apiculture

products that the consumers have highly appreciated, while Florina peppers nowadays are considered an exquisite delicacy. In the Rodopi National Park, local farmers mainly raise beef calves using low environmental impact farming systems. Moreover, small-scale poultry and snail farms are operated, while exceptional honey and apiculture products are produced. The study also presents the number and distribution of restaurants and accommodation facilities serving within all three National Parks.

Based on the above, the present report identifies the honey and the apiculture products and restaurants and accommodation facilities as the most promising products and services, respectively, to be tagged as Bear Friendly. Honey production activities are present in all three National Parks, and the overall market estimations suggest that the eco-friendly produced honey demands will be increased in the future. Further, most beekeepers are affirmative to adopt new approaches or use tools to contribute to wildlife conservation. Regarding the tourist services, the restaurant and accommodation facilities entrepreneurs have been selected as they are already familiar with certificating activities and recognize the added value of a specific trademark on their services.

The second part of the deliverable report presents the terms and the methodology of the *"Bear Friendly"* labeling scheme.

Further, both UTH's and entrepreneurs' licenses and obligations are detailed.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Βασικός στόχος της Δράσης Α.3 του προγράμματος LIFE-ARCPROM είναι η βελτίωση της συνύπαρξης μεταξύ της Καφέ Αρκούδας και των κατοίκων των τριών Εθνικών Πάρκων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα (Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης, Εθνικό Πάρκο Πρεσπών και Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου), προετοιμάζοντας και εισάγοντας το ειδικό εμπορικό σήμα **«Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα»** για τα τοπικώς παραγόμενα προϊόντα και τις τουριστικές υπηρεσίες.

Η θέσπιση του συγκεκριμένου ειδικού εμπορικού σήματος αποσκοπεί:

(α) Στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος των καταναλωτών για τα τοπικά προϊόντα και τις παρεχόμενες τουριστικές υπηρεσίες εντός των εδαφών των τριών Εθνικών Πάρκων.

(β) Στην προώθηση της διατήρησης της Καφέ Αρκούδας στις περιοχές των τριών Εθνικών Πάρκων, ως μιας οικονομικά επωφελούς συνειδητής επιλογής των κατοίκων.

(γ) Στη διάδοση της ανάγκης διατήρησης της άγριας ζωής σε εθνικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο της Δράσης Α.3, τουλάχιστον δύο τοπικά προϊόντα και τουριστικές υπηρεσίες θα επιλεγούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα απόδοσης του ειδικού εμπορικού σήματος *«Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα»*. Τόσο τα προϊόντα όσο και οι υπηρεσίες που θα επιλεγούν θα πρέπει να σχετίζονται άμεσα με τις δράσεις διατήρησης της Καφέ Αρκούδας και να έχουν ευρέως αποδεκτό και εύκολα αναγνωρίσιμο τοπικό χαρακτήρα.

Στο πρώτο μέρος της μελέτης παρέχονται βασικές γεωγραφικές και οικολογικές πληροφορίες για τα τρία Εθνικά Πάρκα, ενώ επιπλέον συνοψίζεται η Εθνική Νομοθεσία, σχετικά με τις οικονομικές δραστηριότητες που επιτρέπονται εντός των Πάρκων.

Στη συνέχεια, πραγματοποιείται μια συνοπτική παρουσίαση της οικονομικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται στα τρία Εθνικά Πάρκα, όσο αφορά την πρωτογενή παραγωγή και τις τουριστικές υπηρεσίες. Όσον αφορά το Εθνικό Πάρκο της Β. Πίνδου, τα γαλακτοκομικά προϊόντα, το μέλι και τα μελισσοκομικά προϊόντα, τα μανιτάρια και οι μαρμελάδες υποδεικνύονται ως τοπικά προϊόντα που θα μπορούσαν να φέρουν το ειδικό εμπορικό σήμα ***"Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα"***. Όσον αφορά τις τουριστικές υπηρεσίες, η πεζοπορία, η ιππασία, το ράφτινγκ και το αλεξίπτωτο πλάγιας φαίνεται να είναι πιο δημοφιλή μεταξύ των επισκεπτών που αναζητούν υπαίθριες δραστηριότητες. Στο Εθνικό Πάρκο Πρεσπών η καλλιέργεια φασολιών είναι η πιο διαδεδομένη γεωργική δραστηριότητα, ενώ ακολουθούν η παραγωγή μελιού και οι πιπεριές Φλωρίνης. Στο Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης, εκτρέφονται κυρίως βοοειδή κρεοπαραγωγής εφαρμόζοντας συστήματα εκτροφής χαμηλών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Επίσης, λειτουργούν μικρής κλίμακας πτηνοτροφεία, σαλιγκαροτροφεία και μελισσοκομεία. Τέλος, παρουσιάζονται ο αριθμός και η

κατανομή των εστιατορίων και των εγκαταστάσεων παροχής καταλυμάτων που δραστηριοποιούνται εντός των τριών Εθνικών Πάρκων.

Με βάση τα παραπάνω, το **μέλι** και τα **μελισσοκομικά προϊόντα**, τα **εστιατόρια** και οι **εγκαταστάσεις παροχής καταλυμάτων** προσδιορίζονται ως τα καταλληλότερα προϊόντα και υπηρεσίες αντίστοιχα, που θα φέρουν το ειδικό εμπορικό σήμα. Το μέλι και τα μελισσοκομικά προϊόντα αποτελούν δραστηριότητες που αναπτύσσονται και στα τρία Εθνικά Πάρκα και η εμπορική ζήτηση για πιστοποιημένο και φιλικό προς το περιβάλλον μέλι συνεχώς αυξάνεται. Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των μελισσοκόμων αναγνωρίζουν τη σημασία της διατήρησης της άγριας ζωής και είναι διατιθεμένοι να συμβάλλουν σε αυτό το σκοπό. Όσον αφορά τις τουριστικές υπηρεσίες, έχουν επιλεγεί τα εστιατόρια και οι εγκαταστάσεις παροχής καταλυμάτων, καθώς οι ιδιοκτήτες αυτών είναι ήδη εξοικειωμένοι με τις δραστηριότητες πιστοποίησης και αναγνωρίζουν την προστιθέμενη αξία που θα μπορούσε να αποφέρει το συγκεκριμένο εμπορικό σήμα στις υπηρεσίες τους.

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι όροι και η μεθοδολογία που θα εφαρμοστεί για την εγκατάσταση του ειδικού σήματος **"Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα"**. Παρουσιάζεται επίσης η διαδικασία σύναψης συνεργασίας μεταξύ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και των επιχειρηματιών που θα εκδηλώσουν ενδιαφέρον για την απόδοση του σήματος, τα δικαιώματα χρήσης του σήματος και οι υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών.

Εισαγωγή

Η βελτίωση της συνύπαρξης μεταξύ ανθρώπου και αρκούδας (*Ursus arctos*) σε 4 εθνικά πάρκα της Νότιας Ευρώπης αποτελεί τον κύριο σκοπό του προγράμματος LIFE ARCPROM. Στην ελληνική επικράτεια το πρόγραμμα περιλαμβάνει τις περιοχές του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου, του Εθνικού Πάρκου Πρεσπών και του Εθνικού Πάρκου Οροσειράς Ροδόπης.

Η επανεμφάνιση ή η ανάκαμψη του πληθυσμού των αρκούδων σε μία περιοχή συχνά συνοδεύεται από περιστατικά αλληλεπίδρασης μεταξύ ανθρώπου και αρκούδας, τα οποία έχουν συχνά αρνητικό οικονομικό αντίκτυπο για τμήμα ή το σύνολο των επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται εντός της περιοχής αυτής. Στο πλαίσιο του έργου LIFE ARCPROM και με την εφαρμογή πληθώρας δράσεων, επιχειρείται η μείωση των συγκρούσεων μεταξύ ανθρώπου κι αρκούδων, είτε αυτές είναι άμεσες, όπως οι επιθέσεις αρκούδων σε ζωικό κεφάλαιο ή εγκαταστάσεις, είτε έμμεσες, όπως ο περιορισμός των ζωτικού περιβάλλοντος των αρκούδων για την ανάπτυξη ανθρωπογενών δραστηριοτήτων. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, στο πλαίσιο του έργου αναπτύσσονται, παρουσιάζονται και προάγονται πρακτικές βιώσιμης συνύπαρξης ανθρώπου-αρκούδων, προλαμβάνοντας ή αναστέλλοντας τα αίτια των συγκρούσεων και των οικονομικών συνέπειών αυτών. Επιπρόσθετα, επιχειρείται η ανάδειξη της παρουσίας της αρκούδας ως χαρακτηριστικό που αποδίδει προστιθέμενη αξία στα προϊόντα που παράγονται και τις υπηρεσίες που παρέχονται εντός των περιοχών αυτών.

Η παρούσα προκαταρκτική μελέτη αποσκοπεί να καταγράψει την οικονομική δραστηριότητα που αναπτύσσεται εντός των τριών Εθνικών Πάρκων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, δίδοντας έμφαση στους οικονομικούς φορείς που σχετίζονται με την παραγωγή εμπορεύσιμων αγαθών με έντονο τοπικό χαρακτήρα και την παροχή τουριστικών υπηρεσιών. Στη συνέχεια οι παραπάνω οικονομικές οντότητες θα αξιολογηθούν με βάση την αλληλεπίδραση τους με τις αρκούδες που διαβιούν στην περιοχή και την άγρια ζωή γενικότερα, τη θέση που καταλαμβάνουν στην ελεύθερη αγορά, τις τάσεις ανάπτυξης που παρουσιάζονται και φυσικά, την πιθανή ωφέλεια που δύνανται να αποκομίσουν από την παρουσία των αρκούδων. Οι επιχειρήσεις που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο

βαθμό αλληλεπίδρασης και ταυτόχρονα σημαντικά περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης θα κληθούν να υιοθετήσουν (εάν δεν εφαρμόζουν ήδη) φιλικές προς την αρκούδα πρακτικές, ώστε να φέρουν στα Προϊόντα και τις Υπηρεσίες τους την ειδική Πιστοποίηση Συμμόρφωσης «Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα». Μεταγενέστερα, στις επιχειρήσεις που θα φέρουν το Σήμα Πιστοποίησης θα δοθούν κίνητρα για την ανάπτυξη μεταξύ τους συνεργειών και την επέκτασή τους στην ελεύθερη αγορά. Απώτερος σκοπός της δράσης είναι η δημιουργία ενός ολόκληρου κλάδου παραγωγής προϊόντων και παροχής υπηρεσιών, όπου επιχειρήσεις αποδεδειγμένα φιλικές προς την καφέ αρκούδα θα συνεργάζονται μεταξύ τους σε κάθε στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας ή της παροχής των υπηρεσιών, ώστε συγκροτημένα να απευθυνθούν προς τους καταναλωτικό κοινό που ενδιαφέρεται για την προστασία του περιβάλλοντος.

Περιοχή Ανάπτυξης Δράσης

Όπως αναφέρθηκε, στο πρόγραμμα LIFE ARCPROM εντάσσονται οι περιοχές που περικλείονται εντός των ορίων του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου, του Εθνικού Πάρκου Πρεσπών και του Εθνικού Πάρκου Οροσειράς Ροδόπης. Για τους σκοπούς τη μελέτης, ανιχνεύεται τόσο η οικονομική δραστηριότητα που αναπτύσσεται εντός των περιοχών αυτών, όσο και η οικονομική δραστηριότητα της ευρύτερης γεωγραφικής ζώνης, αφού η πολυεπίπεδη αλληλεπίδραση καθιστά τον όποιο γεωγραφικό διαχωρισμό αδύνατο ή μη εφαρμόσιμο. Στη μελέτη συμπεριελήφθησαν επίσης παραγωγικοί φορείς και οικονομικές οντότητες που δεν έχουν την έδρα τους εντός των περιοχών των τριών Εθνικών Πάρκων, αλλά:

α. σημαντικό τμήμα της παραγωγικής διαδικασίας και συνεπώς της οικονομικής τους δραστηριότητας πραγματοποιείται εντός των εδαφών των τριών Εθνικών Πάρκων ή σχετίζεται άμεσα με αυτά, (πχ. εκτατική κτηνοτροφία, μετακινούμενη μελισσοκομία, κ.α.).

β. η οικονομική δραστηριότητά τους βασίζεται στη συσκευασία, μεταποίηση ή εμπορία αγαθών που παράγονται ή συλλέγονται εντός των περιοχών των εθνικών Πάρκων (πχ. αρωματικά φυτά, μανιτάρια, κ.α.)

γ. η οικονομική δραστηριότητα τους βασίζεται στην παροχή υπηρεσιών προς τους επισκέπτες, ερευνητές και εργαζόμενους των περιοχών των τριών Εθνικών Πάρκων.

Το νομοθετικό πλαίσιο που ορίζει το φάσμα των επιτρεπόμενων οικονομικών δραστηριοτήτων εντός των Εθνικών Πάρκων περιγράφεται στην ΚΥΑ 23069/14-6-05 για το «Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου», στην ΚΥΑ 28651/23-7-09 για το «Εθνικό Πάρκο Πρεσπών» και την ΚΥΑ 40379/01-10-2009 για το «Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης». Αντίστοιχα, σχετικά με τις περιοχές NATURA 2000, το νομοθετικό πλαίσιο ορίζεται από τους ν.1650/1986 και ν.4042/2012. Στις διατάξεις των παραπάνω νόμων καθίσταται σαφές πως εντός των ορίων των Πάρκων και των περιοχών Natura 2000 και ανάλογα τους επιμέρους γεωγραφικούς, περιβαλλοντικούς και χρονικούς περιορισμούς καθώς και τους επιμέρους όρους αδειοδότησης, **επιτρέπονται**:

- α. οι αγροτικές δραστηριότητες.
- β. οι κτηνοτροφικές δραστηριότητες, όπου περιλαμβάνεται η μελισσοκομία και η βόσκηση εκτρεφόμενων ζώων.
- γ. ο οικοτουρισμός και οι χαμηλής όχλησης δραστηριότητες αναψυχής, μετά από αξιολόγηση των πιθανών οικολογικών επιπτώσεων.
- δ. οι αθλητικές δραστηριότητες.
- ε. η δημιουργία ορειβατικών καταφυγίων.
- στ. η συλλογή μαλοθήρας, μαντζουράνας, φασκόμηλου και ρίγανης για την κάλυψη ατομικών αναγκών (ανώτατο όριο 500 γρ. και αποκλειστικά κατά την εποχή της ανθοφορίας-ωρίμανσης, με χρήση ψαλίδας ή μαχαιριού και χωρίς να αποκόπτονται όλοι οι βλαστοί κάθε φυτού).
- ζ. η συλλογή βοτάνων για εμπορία, μόνο με από σχετική άδεια της δασικής υπηρεσίας.

Αντίθετα, εντός των προστατευόμενων περιοχών, **απαγορεύεται**:

- α. Κάθε οικονομική δραστηριότητα εντός των περιοχών απόλυτης προστασίας, όπως καθορίζονται στα διαχειριστικά σχέδια και τις ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες.
- β. Η θήρα ειδών της άγριας πανίδας και άλλων μη θηρεύσιμων ειδών της ορνιθοπανίδας.

γ. Η θήρα εντός οικιστικών, καλλιεργούμενων και περιφραγμένων εκτάσεων και υγροτόπων.

δ. η εκρίζωση ή η ολοκληρωτική αποκοπή των βλαστών παντός είδους αρωματικού, φαρμακευτικού, μελισσοκομικού, ανθοκομικού και διακοσμητικού φυτού, δενδρυλλίου, θάμνου, φρυγάνου ή πόας.

ε. η συλλογή με σκοπό την εμπορία μαλοτήρας, μαντζουράνας, δίκταμο, φασκόμηλου και ρίγανης σε όλες τις περιοχές που είναι ενταγμένες στο δίκτυο προστασίας NATURA 2000.

Γεωγραφικά και Περιβαλλοντολογικά Στοιχεία

Το Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου (ΕΠΒΠ) εκτείνεται σε μία περιοχή 2.000.000 στρεμμάτων και αποτελεί το μεγαλύτερο χερσαίο Εθνικό Πάρκο της Ελλάδας. Περιλαμβάνει τις περιοχές του Ζαγορίου, Κόνιτσας και Μετσόβου, καθώς και το δυτικό τμήμα της Π.Ε Γρεβενών. Για τη διαχείριση και διοίκηση του ΕΠΒΠ, αρμόδιος είναι ο ομώνυμος Φορέας Διαχείρισης, οποίος αποτελεί εταίρο του έργου LIFE-ARCPROM. Το ΕΠΒΠ περιλαμβάνει έντεκα περιοχές του Ευρωπαϊκού Δικτύου Προστατευόμενων Περιοχών «NATURA 2000», μία περιοχή που χαρακτηρίζεται ως “Βιογενετικό Αποθεματικό”, έντεκα Καταφύγια Άγριας Ζωής και ένα σημαντικό τμήμα του Γεωπάρκου Βίκου-Αώου, το οποίο είναι μέρος του Παγκόσμιου Δικτύου Γεωπάρκων. Η τεράστια έκταση του Εθνικού Πάρκου χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλία γεωμορφολογίας και τοπικών μικροκλιμάτων με υψηλά όρη, όπως η Τύμφη και η Βασιλίτσα, βαθιά φαράγγια, όπως του Βίκου και του Αώου, και πολυάριθμα ποτάμια, όπως ο Βοϊδομάτης, ο Αώος και ο Βενέτικος. Χαρακτηριστικές είναι επίσης οι ορεινές λίμνες, γνωστές και ως “Δρακόλιμνες”, που φιλοξενούν εξαιρετικής σπανιότητας ζωικά είδη.

Χάρτης 1: Χάρτης γεωγραφικών ορίων και προστατευόμενων περιοχών του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου

Η χλωρίδα του ΕΠΒΠ περιλαμβάνει περισσότερα από 2000 είδη και υποείδη φυτών, ενώ η άγρια πανίδα πλέον των 200 ειδών σπονδυλωτών, μεταξύ των οποίων ορισμένα απειλούμενα (η αρκούδα και το αγριόγινδο) και ορισμένα εξαιρετικά σπάνια, όπως ο αγριόγατος και ο αλπικός τρίτωνας.

Πρωτογενής Παραγωγή

Η οικονομία που αναπτύσσεται εντός του ΕΠΒΠ διαχωρίζεται αδρά σε δύο μεγάλες κατευθύνσεις:

την πρωτογενή παραγωγή (γεωργία και κτηνοτροφία) που αποτελεί διαχρονικά τη βάση της παραγωγικής αλυσίδας και

τον τουρισμό (υπηρεσίες φιλοξενίας και λιανικό εμπόριο), που τα τελευταία έτη γνωρίζει σημαντική άνθηση, προσελκύοντας μεγάλες επενδύσεις στην περιοχή.

Όσον αφορά την πρωτογενή παραγωγή, η γεωργία σταδιακά υπερτερεί της κτηνοτροφίας. Οι κάτοικοι των περιοχών, παρά την έλλειψη σημαντικών εκτάσεων γης, έχουν στραφεί σε καλλιέργειες με (α) έντονο τοπικό χαρακτήρα, (β) υψηλά ποιοτικά και θρεπτικά χαρακτηριστικά και (γ) ευρεία αποδοχή και υψηλή ζήτηση από τους καταναλωτές, δεδομένα που αποδίδουν σημαντική προστιθέμενη αξία στα παραγόμενα προϊόντα.

Η ανάπτυξη του γεωργικού τομέα, μολονότι σταθερή, εξελίσσεται αργά, έχοντας μια σειρά σημαντικών δυσχερειών να διαχειριστεί. Τα τοπικά προϊόντα για να διατηρήσουν τα εξαιρετικά οργανοληπτικά χαρακτηριστικά τους, βασίζονται σε πρώτες ύλες και εδάφη χαμηλής παραγωγικότητας, στα οποία ορθά δεν πραγματοποιείται κανενός είδους παρέμβαση με χρήση χημικών ή άλλων τεχνητών φερτών υλικών. Επιπρόσθετα, η πλειοψηφία των καλλιεργειών αυτών απαιτεί κοπιαστική χειρωνακτική εργασία, καθώς ο εκμηχανισμός της παραγωγής είναι είτε αδύνατος λόγω της ιδιαίτερης γεωμορφολογία του εδάφους, είτε υπερβολικά κοστοβόρος για να εφαρμοστεί. Επίσης, παρά την προφανή βελτίωση του οδικού δικτύου, η περιοχή στερείται οργανωμένου δικτύου διακίνησης και εμπορίας αγαθών και προϊόντων, με αποτέλεσμα τα ευαλλοίωτα αγαθά να μη μπορούν να διακινηθούν σωστά ή να υποβαθμίζεται η ποιότητα και η διατροφική τους αξία.

Η πλειοψηφία των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων αφορά την

αιγοπροβατοτροφία ή την εκτροφή βοοειδών (κυρίως κρεοπαραγωγικής και λιγότερο γαλακτοπαραγωγικής κατεύθυνσης), ενώ οι υπόλοιποι κλάδοι είναι ελάχιστα αναπτυγμένοι. Όσον αφορά την αιγοπροβατοτροφία, σχεδόν καθολικά ακολουθείται το εκτατικό ή ημiekτατικό σύστημα εκτροφής των ζώων, το οποίο έχει σαφώς χαμηλότερο κόστος παραγωγής. Ομοίως ισχύει και για την εκτροφή βοοειδών κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης. Ωστόσο, η παραγωγή συχνά είναι εξίσου μειωμένη, καθώς τα εκτρεφόμενα ζώα είναι αρκετά ευάλωτα σε μια σειρά δυσμενών παραγόντων, όπως οι καιρικές συνθήκες, οι τραυματισμοί και φυσικά οι επιθέσεις από μεγάλους θηρευτές (αρκούδα και λύκο). Ακόμη, σχετικά με τις αιγοπροβατοτροφικές μονάδες, συχνά συναντάται εμφανής έλλειψη ενός βασικού γνωσσιακού υποβάθρου από πολλούς παραγωγούς, γεγονός που τους στερεί την πρόσβαση σε οικονομικές ενισχύσεις, δανειοδοτήσεις, επιδοτήσεις αγοράς βελτιωμένου ζωικού κεφαλαίου ή βελτίωσης των σταβλικών εγκαταστάσεων, αποζημιώσεις, κ.α. Κοινή συνισταμένη των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων της περιοχής είναι ο σεβασμός προς το φυσικό περιβάλλον. Από τα διαθέσιμα δεδομένα, προκύπτει ότι περισσότερες από τις μισές μονάδες της περιοχής τηρούν τις αρχές της βιολογικής παραγωγής και επωφελούνται την αναγνώρισης που η σχετική πιστοποίηση προσφέρει ως προς τον ανταγωνισμό. Επιπρόσθετα, στην ευρύτερη περιοχή, αν και εκτός της ζώνης του Εθνικού Πάρκου, δραστηριοποιείται μία μονάδα τυροκόμησης πιστοποιημένη για την παραλαβή και επεξεργασία αποκλειστικά γάλακτος που έχει πιστοποιηθεί ως *“Βιολογικό”*.

Σε αντίθεση με τη γεωργία που αναπτύσσεται αργά και την κτηνοτροφία που φαίνεται να υποχωρεί σταδιακά, ο κλάδος της μελισσοκομίας έχει πρόσφατα αναδιοργανωθεί και αναφέρεται ως ένας δυναμικός και πολλά υποσχόμενος κλάδος της ζωικής παραγωγής. Οι αριθμοί εκμεταλλεύσεων αλλά και ο λόγος κυψελών προς μελισσοκομείο τα τελευταία έτη αυξάνονται συνεχώς. Οι μελισσοκόμοι φαίνεται να αναζητούν την επιστημονική γνώση, να υιοθετούν ευκολότερα σύγχρονες και οικονομικά ωφέλιμες πρακτικές, να συνεργάζονται για την ανάδειξη των ποιοτικών χαρακτηριστικών των προϊόντων τους και τέλος να συμμορφώνονται με πρότυπα διασφάλισης ασφάλειας και ποιότητας του τελικού προϊόντος. Είναι χαρακτηριστικό ότι το περίπου 80% των νομαδικών σμηνών και το 30% των στατικών μελισσοκομείων εντός των ορίων του Πάρκου

είναι ενταγμένα στο πρόγραμμα βιολογικής κτηνοτροφίας. Αξίζει ακόμη να αναφερθεί η ανάπτυξη της δενδροκαλλιέργειας στην περιοχή, με τις φυτεύσεις νέων δενδρυλλίων να αυξάνονται με εκθετικό αριθμό κάθε έτος. Στις πεδινές περιοχές κυριαρχούν μήλα και κεράσια, ενώ σε μεγαλύτερα υψόμετρα κυριαρχούν τα ακρόδρυα (καρύδια, αμύγδαλα, κ.α.). Ακόμη, θα πρέπει ασφαλώς να αναφερθεί η καλλιέργειαμανιταριών, κυρίως των ποικιλιών *Portobello* και *Pleurotus*. Η καλλιέργεια του μανιταριού έρχεται ως φυσική συνέχεια του αυξημένου ενδιαφέροντος του κοινού για την μανιταρογνωσία και τη συλλογή άγριων μανιταριών. Ιδιαίτερα για την περιοχή του Πάρκου που ανήκει στην Π.Ε. Γρεβενών, τα μανιτάρια αποτελούν ένα σημαντικό έσοδο, καθώς διοχετεύονται στην αγορά, είτε άμεσα προς κατανάλωση, είτε για περαιτέρω μεταποίηση. Δεν είναι τυχαίο ότι η Π.Ε. Γρεβενών έχει γίνει γνωστή τα τελευταία χρόνια ως η «πρωτεύουσα των μανιταριών».

Ακολουθώντας όσα ισχύουν για το σύνολο της Π.Ε. Ιωαννίνων και της Π.Ε. Γρεβενών, τα κύρια αγροδιατροφικά προϊόντα της περιοχής του ΕΠΒΠ είναι το κρέας της ποιμενικής αιγοπροβατοτροφίας και τα γαλακτοκομικά προϊόντα. Το παραγόμενο κρέας, χάρη στην ύπαρξη εκτεταμένων βοσκοτόπων με πολλά διαφορετικά είδη χλωρίδας και την απουσία χορήγησης στα ζώα ενισχυτικών παραγωγής και αντιβιοτικών, έχει αναγνωριστεί ως κορυφαίας ποιότητας, ενώ συχνά χρησιμοποιείται ως ασφαλής πηγή πρωτεϊνών από ανθρώπους με δυσανεξίες ή άλλες αλλεργικού τύπου αντιδράσεις. Τα πιο γνωστά τυροκομικά προϊόντα, στην ελληνική και ξένη αγορά, είναι η τοπική κεφαλογραβιέρα, το τυρί Μετσοβόνη και η φέτα, τα οποία είναι χαρακτηρισμένα ως Προϊόντα Ονομασίας Προελεύσεως. Σημαντικές ποσότητες γάλακτος μετατρέπονται ακόμη σε γιαούρτι, φρέσκο βούτυρο, ανθότυρο, κεφαλοτύρι και άλλα ποιοτικά προϊόντα. Οι τοπικές ετικέτες οίνων, το παραδοσιακό τσίπουρο, τα παραδοσιακά γλυκά (μπακλαβάς, γλυκά κουταλιού, κ.α.), οι μαρμελάδες, καθώς και τα παραδοσιακά ζυμαρικά έχουν επίσης μεγάλη εμπορική αξία και αναγνωρισμένη θέση στην αγορά. Το μέλι που παράγεται είναι εξαιρετικής ποιότητας, καθώς η γεωμορφολογία του Πάρκου και το μικροκλίμα κάθε περιοχής ευνοούν την αυτοφυή καλλιέργεια αρωματικών φυτών που αποδίδουν στο τελικό προϊόν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Εξάλλου, η περιοχή είναι πλούσια σε δάση βελανιδιάς, κωνοφόρων και οξιάς που επίσης ευνοούν την παραγωγή ποιοτικού μελιού. Το καθεστώς προστασίας στην περιοχή του πάρκου και η χαμηλή πληθυσμιακή

πυκνότητα προσφέρουν στις μέλισσες ασφάλεια και ένα υγιές φυσικό περιβάλλον για την κυψελών. Πέρα από το μέλι, τα αλιεύματα (πέστροφα), τα αρωματικά φυτά και τα ιαματικά βότανα δεν γίνεται να μην αναφερθούν, καθώς προσφέρουν αξιόλογα κέρδη και έχουν χαμηλό αντίκτυπο στο περιβάλλον. Οι μονάδες παραγωγής πέστροφας εδώ και χρόνια παρουσιάζουν σταθερή αριθμητική αύξηση και η ορεινή πέστροφα της περιοχής εξελίσσεται σταδιακά σε προϊόν πολυτελείας. Ενδιαφέρον είναι πως το περίπου 60% των παραγωγών αρωματικών φυτών και βοτάνων είναι πιστοποιημένοι όσον αφορά τη βιολογική καλλιέργεια των προϊόντων τους, ενώ παρόμοιες τάσεις εμφανίζονται και στους παραγωγούς ξηρών καρπών.

Ο τομέας της μεταποίησης και επεξεργασίας πρώτων υλών, δεν μπορεί παρά να μην ακολουθεί τον πρωτογενή χαρακτήρα της οικονομίας του Πάρκου. Μονάδες επεξεργασίας γάλακτος, παραγωγής ζωοτροφών, οινοποιεία, και συσκευαστήρια λειτουργούν εντός των περιοχών του Πάρκου. Σημαντική είναι επίσης η επιλεκτική και μικρής κλίμακας παραγωγή παραδοσιακών ζυμαρικών, γλυκών του κουταλιού (δαμάσκηνο, καρυδάκι, κολοκύθι, σταφύλι, σύκο, κ.α.), μαρμελάδων και ηδύποτων (λικέρ) από τους τοπικούς συνεταιρισμούς και ομάδες παραγωγών της περιοχής. Εξάλλου, σχετικά πρόσφατα, μονάδες επεξεργασίας μανιταριών εισήγαγαν στην αγορά πλειάδα προϊόντων, όπως τα μανιτάρια τουρσί, τα αποξηραμένα μανιτάρια, οι τρούφες κ.α., ενεργοποιώντας το ενδιαφέρον του αγοραστικού κοινού.

Τουρισμός

Την τελευταία εικοσαετία, χάρη στην ολοκλήρωση μεγάλων έργων υποδομής στις ΠΕ Ιωαννίνων και ΠΕ Γρεβενών, αρκετές περιοχές που παλαιότερα χαρακτηρίζονταν ως δυσπρόσιτες και απομονωμένες εισήχθησαν στον τομέα του τουρισμού. Η βελτίωση του οδικού δικτύου συνέπεσε χρονικά με μία σαφή στροφή του κοινού προς προορισμούς που συνδυάζουν το φυσικό κάλλος με την πολιτιστική κληρονομιά, καθώς και τη γενικότερη κοινωνική τάση για επαναπροσδιορισμό της σχέσης του ανθρώπου με το περιβάλλον. Τα παραπάνω οδήγησαν σύντομα στην ανάπτυξη των κλάδων του οικοτουρισμού και αγροτουρισμού στην περιοχή, που σήμερα συνιστούν ένα σημαντικότατο τμήμα της τοπικής οικονομίας. Με τη βοήθεια διάφορων χρηματοδοτικών εργαλείων, σε

σύντομο χρονικό διάστημα αναπτύχθηκαν στην περιοχή εγκαταστάσεις φιλοξενίας και εστίασης για τους επισκέπτες, καθώς και οργανωμένες δομές παροχής υπηρεσιών γνωριμίας και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος.

Σήμερα, το Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου, καθώς και η ευρύτερη περιοχή των Γρεβενών και Ιωαννίνων προσφέρεται για επισκέψεις καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, όπου παρέχονται υπηρεσίες πολλών διαφορετικών υπαίθριων δραστηριοτήτων. Οργανωμένα ορεινά ή ημιορεινά περιπατητικά μονοπάτια έχουν χαρτογραφηθεί και προσφέρονται για πεζοπορία ή ορειβασία, ενώ αθλητικές εγκαταστάσεις ιππασίας, σκοποβολής, ορεινής ποδηλασίας, κωπηλασίας canyoning, ραφτιγκ και αιωροπτερισμού προσελκύουν κυρίως άτομα νεαρής ηλικίας. Κατά τους θερινούς μήνες, τοπικές γιορτές και θεματικά φεστιβάλ επίσης γίνονται η αφορμή για μαζικές επισκέψεις στην περιοχή, ενώ το χειμώνα το χιονοδρομικό κέντρο της Βασιλίτσας, προσελκύει εσωτερικό τουρισμό απ' όλη την ελληνική επικράτεια.

Ταυτόχρονα, μέσω των προγραμμάτων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, η ιδιαίτερη χλωρίδα και πανίδα της περιοχής έχει γίνει γνωστή σε ολόκληρο το κόσμο. Επισκέπτες κάθε ηλικίας, προερχόμενοι από χώρες όπου η περιβαλλοντική συνείδηση είναι αρκετά διαδομένη, προσέρχονται στην περιοχή για να γνωρίσουν το χαρακτηριστικό οικοσύστημά της ή ακόμη και να συμβάλλουν στη διατήρησή του, προσφέροντας οργανωμένη εθελοντική εργασία, μέσω των περιβαλλοντικών οργανώσεων και των τοπικών συλλόγων.

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα τελευταία χρόνια, στην περιοχή του ΕΠΒΠ έχει πραγματοποιηθεί αξιόλογη προσπάθεια ανάδειξης ειδικών θεματικών μορφών τουρισμού, όπως ο ιαματικός, ο πολιτιστικός και θρησκευτικός τουρισμός. Ιδιαίτερα, ο θρησκευτικός τουρισμός παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη με την ιστορική μονή Παναγίας Στομίου, που βρίσκεται στο μέσο περίπου της Χαράδρας του Αώου, να αποτελεί πόλο έλξης των προσκυνητών. Επιπρόσθετα, ένας αναδυόμενος τύπος τουρισμού είναι η αναζήτηση μανιταριών του είδους της τρούφας. Η τρούφα που είναι ένα σχετικά σπάνιο είδος υπογείου μανιταριού, συμβιώνει και αναπτύσσεται στις ρίζες ορισμένων ειδών δέντρων ή και θάμνων τα οποία βρίσκονται σε αφθονία εντός των περιοχών του ΕΘΒΠ. Η γαστρονομική και θρεπτική αξία της τρούφας την κάνουν ένα από τα πλέον περιζήτητα εδέσματα παγκοσμίως για το ξεχωριστό της άρωμα και την εξαιρετική της γεύση, ενώ της αποδίδονται και θεραπευτικές δράσεις.

Κατόπιν των παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις της κεντρικής ευρωπαϊκής πολιτικής για την ενίσχυση της ήπιας, καλά οργανωμένης και σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον ανάπτυξης, γίνεται σαφές ότι ο θεματικός τουρισμός (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, οινοτουρισμός, κ.α.) που αναπτύσσεται στην περιοχή πληροί τα κριτήρια βιωσιμότητας και επιφυλάσσει σημαντικά περιθώρια κέρδους για τους επιχειρηματίες που θα επενδύσουν σε αυτό τον τομέα.

Ενδεικτική Αριθμητική Λίστα Επιχειρήσεων Εστίασης και Φιλοξενίας που δραστηριοποιούνται εντός ή πλησίον των περιοχών του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου

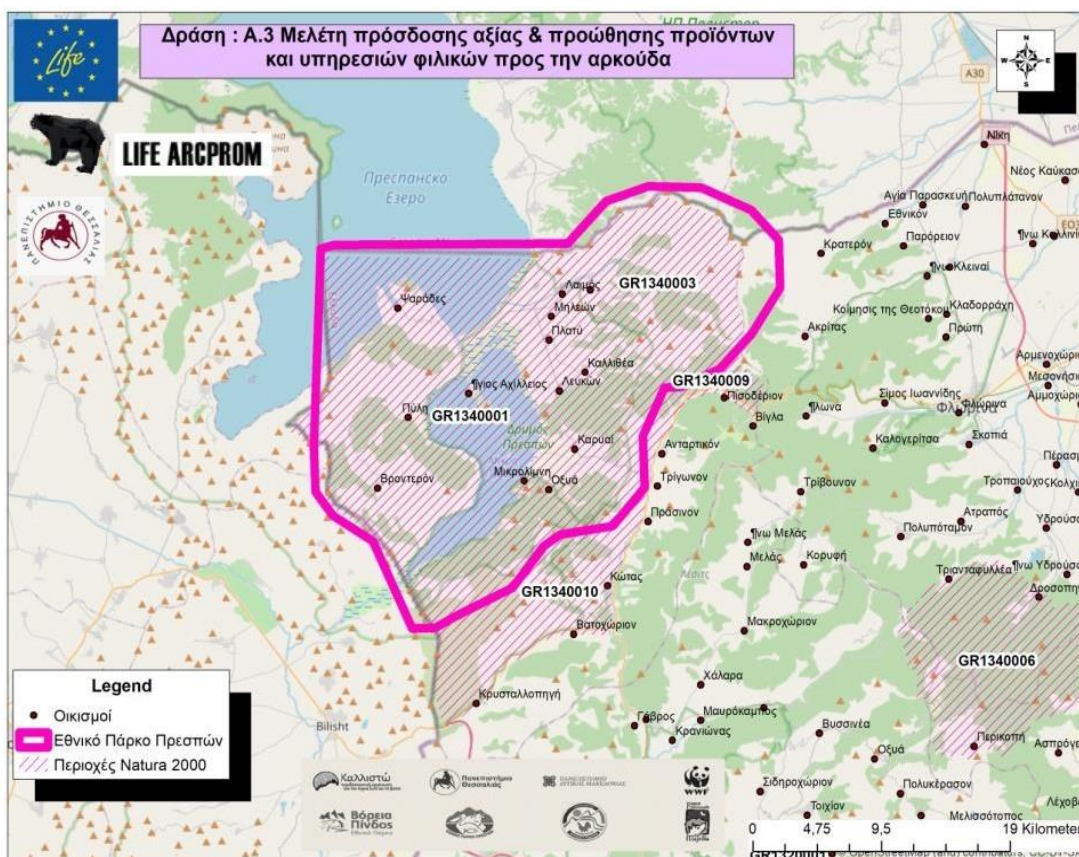
ΠΕΡΙΟΧΗ	Επιχειρήσεις Εστίασης	Καταλύματα
ΑΒΔΕΛΛΑ	1	-
ΑΕΤΙΑ	2	-
ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ	-	16
ΑΡΙΣΤΗ	-	7
ΑΣΠΑΡΑΓΓΕΛΟΙ	-	6
ΒΙΤΣΑ	-	4
ΒΟΒΟΥΣΑ	-	2
ΔΙΛΟΦΟ	-	4
ΔΟΤΣΙΚΟ	1	-
ΕΛΑΤΗ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	-	3
ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ	-	2
ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ	19	-
ΙΤΕΑ	-	1
ΚΑΠΕΣΟΒΟ	-	3
ΚΗΠΟΙ	-	5
ΚΡΑΝΙΑ	-	1
ΚΟΝΙΤΣΑ	14	
ΚΟΣΜΑΤΙ	-	3
ΚΟΥΚΟΥΛΙ	-	2
ΛΑΒΔΑΣ	-	1

ΛΑΙΣΤΑ	-	2
ΜΑΥΡΑΝΑΙΟΙ	1	-
ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΠΙΓΚΟ	-	2
ΜΕΤΣΟΒΟ	12	62
ΜΙΚΡΟ ΠΑΠΙΓΚΟ	-	3
ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ	-	7
ΠΑΝΟΡΑΜΑ	-	1
ΠΕΡΙΒΟΛΙ	1	1
ΠΟΛΥΝΕΡΙ	-	1
ΣΑΜΑΡΙΝΑ	5	-
ΣΚΑΜΝΕΛΙ	-	1
ΣΜΙΞΗ	1	1
ΣΠΗΛΑΙΟ	1	-
ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ	-	12
ΦΡΑΓΚΙΑΔΕΣ	-	1

Γεωγραφικά και Περιβαλλοντολογικά Στοιχεία

Η παρούσα μορφή του Εθνικού Πάρκου Πρεσπών ιδρύεται το έτος 2009 ως επέκταση του Εθνικού Δρυμού Πρεσπών που είχε θεσπιστεί από την Ελληνική Πολιτεία, το έτος 1974. Το Εθνικό Πάρκο Πρεσπών πάρκο περιλαμβάνει τις περιοχές της Μεγάλης και Μικρής Πρέσπα, καθώς και τα εδάφη της λεκάνης απορροής αυτών (όρη Τρικλάριο και Βαρνούντας), ενώ χαρακτηρίζεται από σημαντικές υψομετρικές διαφορές (που κυμαίνονται από τα 850 μέτρα έως και τα 2.120μ.) και το ιδιαίτερο φυσικό του κάλλος. Μεγάλο τμήμα του Πάρκου συγκαταλέγεται στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000 και το Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών με χαρακτηριστικούς φυσικούς τύπουςοικοτόπων και ενδιαιτήματα ειδών που είναι σημαντικοί σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Επιπρόσθετα, μεταξύ άλλων σημαντικών διακρίσεων αξίζει να αναφερθεί η ένταξη της περιοχής της Μικρής Πρέσπας ως οικότοπος διεθνούς σημασίας (Σύμβαση Ραμσαρ, 1974). Η χλωρίδα του Πάρκου ακολουθεί το γεωγραφικό ανάγλυφο. Πλησίον των λιμνών απαντώνται δάση δρυός και διάφορα είδη φυλλοβόλων, ενώ ψηλότερα υψώνονται δάση οξιάς, έλατα και υπεραιώνόβιοι κέδροι. Η πανίδα της περιοχής χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό άγριων σαρκοφάγων, καθώς και πολλά είδη πτηνών, μεταξύ των οποίων αρκετά σπάνιακαι απειλούμενα είδη, όπως ο αργυροπελεκάνος, ο χρυσαετός, ο θαλασσαετός καιο ροδοπελεκάνος.

Το Πάρκο Πρεσπών εποπτεύεται από τον Φορέα Διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού Πρεσπών. Ο ΦΔ είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, έχει σκοπό τη συμβολή στη διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής και η έδρα του είναι το χωριό Άγιος Γερμανός. Τα όρια του Εθνικού Πάρκου Πρεσπών περιλαμβάνουν σήμερα 17 οικισμούς, οι περισσότεροι εκ των οποίων αναπτύσσονται πλησίον των δύο λιμνών, είτε παραλίμνια (χ. Μικρολίμνη, χ. Άγιος Αχίλλειος, χ. Ψαράδες), είτε στους πρόποδες του Βαρνούντα (χ. Καλλιθέα και χ. Άγιος Γερμανός). Εξάιρεση αποτελεί το ορεινό χωριό Βροντερό. Εκτός της λεκάνης των λιμνών αναπτύσσονται τα χωριά της κοιλάδας των Κορεστέων (χ. Πράσινο, χ. Τρίγωνο) καθώς και το χ. Πισοδέρι στο ορεινό πέρασμα της Βίγλας.

Χάρτης 2: Χάρτης γεωγραφικών ορίων και προστατευόμενων περιοχών του Εθνικού Πάρκου Πρεσπών

Η δημογραφική κατάσταση, η οικιστική τοπογραφία και η νεότερη οικονομία του Εθνικού Πάρκου Πρεσπών διαμορφώθηκε από τις συνέπειες του εμφυλίου πολέμου, που διαδραματίστηκε στην περιοχή. Έως το 1940, αποτυπώνονται στην περιοχή χαρακτηριστικές εικόνες οικονομικής ευημερίας με το συνολικό πληθυσμό των χωριών της περιοχής να υπολογίζεται στις εφτά χιλιάδες. Μετά τον εμφύλιο πόλεμο, υπήρξε μεγάλο κύμα φυγής από την περιοχή και κατάρρευση της τοπικής οικονομίας. Σήμερα, εντός της περιοχής του Πάρκου υπολογίζεται ότι ζουν περίπου 2000 κάτοικοι.

Ο συνδυασμός των υγρών συλλογών των λιμνών με τους μεγάλους ορεινούς όγκους που τις περιβάλλουν δημιουργεί ένα ιδιαίτερο μικροκλίμα. Οι καιρικές συνθήκες στην περιοχή είναι σημαντικά ηπιότερες κατά τη διάρκεια του χειμώνα, γεγονός που επιτρέπει την καλλιέργεια συγκεκριμένων ειδών φυτών και την εκτατική κτηνοτροφία, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Πρωτογενής Παραγωγή

Η οικονομική δραστηριότητα εντός του Εθνικού Πάρκου Πρεσπών, όπως άλλωστε ισχύει και σε ολόκληρη της Π.Ε. Φλώρινας, βασίζεται στον πρωτογενή τομέα, ο οποίος φαίνεται να αναπτύσσεται σταθερά, αλλά με σεβασμό προς το φυσικό περιβάλλον της περιοχής. Η γεωργία είναι περισσότερο ανεπτυγμένη, καθώς η κτηνοτροφία βασίζεται στην εκτατική εκτροφή κυρίως αυτόχθονων φυλών βοοειδών και αιγοπροβάτων. Μεταξύ άλλων, ξεχωρίζουν οι καλλιέργειες φασολιού, το οποίο έχει χαρακτηριστεί και ως Προϊόν Ονομασίας Προελεύσεως (ΠΟΠ). Στην ευρύτερη περιοχή αναπτύσσονται επίσης καλλιέργειες αμπελιών, σιτηρών, πιπεριάς, πατάτας, καλαμποκιού και ζωοτροφών. Ο πρωτογενής τομέας της περιοχής χαρακτηρίζεται από χαμηλή προς μέτρια παραγωγικότητα και εμπορική αξία των προϊόντων που σίγουρα υπολείπεται της πραγματικής διατροφικής τους αξίας. Τα τελευταία χρόνια, η αύξηση του ενδιαφέροντος του κοινού για προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας έχει δώσει μία νέα δυναμική στις καλλιέργειες της περιοχής, οι συνθήκες και το δυναμικό της οποίας ευνοούν την παραγωγή βιολογικών προϊόντων. Ωστόσο, η πλειοψηφία των βιολογικών καλλιεργειών απαιτούν την ενασχόληση καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού, οργάνωση της καλλιέργειας, σαφές επιχειρηματικό σχέδιο και πρόσβαση στα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Η απουσία και η εγκατάλειψη των όποιων έργων υποδομής είχαν παλιότερα ολοκληρωθεί, καθώς και η έλλειψη δικτύων διακίνησης στο εσωτερικό και το εξωτερικό, αποτελούν τα σημαντικότερα εμπόδια στην αύξηση της αποδοτικότητας των καλλιεργειών του οικοσυστήματος του Πάρκου. Επιπρόσθετα, η τυποποίηση και η ποιοτική αναγνώριση των παραγόμενων προϊόντων, τόσο ως προς τις συνθήκες παραγωγής όσο και ως προς τις εφαρμοζόμενες τεχνικές, δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί υπό το πρίσμα του ξεχωριστού οικοσυστήματος του Πάρκου Πρεσπών, αλλά περιορίζονται σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες συνήθως μικρομεσαίων εκμεταλλεύσεων.

Όσον αφορά την εκτροφή ζώων, η περιοχή ξεχωρίζει για την χαμηλού αναστήματος αυτόχθονη φυλή βοοειδών, τα οποία εκτρέφονται αποκλειστικά εκτατικά στις παραλίμνιες περιοχές, εκμεταλλευόμενα τη βλάστηση που αναπτύσσεται πλησίον των λιμνών, καθώς και για την τοπική φυλή προβάτου, «Πρόβατο Πελαγονίας», το οποίο δίνει σφάγια εξαιρετικής ποιότητας. Αντίθετα, στους ημιορεινούς και ορεινούς οικισμούς διατηρούνται εκμεταλλεύσεις προβάτων και κυρίως αιγών, που ομοίως βασίζονται στην εκτατική εκτροφή. Το

σύνολο των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων της περιοχής είναι μικτής κατεύθυνσης (κρέας και γάλα). Η παραγωγή και τυποποίηση γαλακτοκομικών προϊόντων με αναφορές στο τοπικό οικοσύστημα και την πλούσια χλωρίδα δεν τυγχάνει ακόμη της αναγνώρισης που θα μπορούσε.

Άνθιση όπως σε όλη τη χώρα τα τελευταία χρόνια, ως πηγή συμπληρωματικού εισοδήματος, αποτελεί η μελισσοκομία. Τα παρόχθια δάση βελανιδιάς, και η καθυστέρηση των ανθοφοριών -λόγω γεωγραφικού μήκους-, με αποτέλεσμα να υπάρχουν ανθοφορίες μέχρι αργά τους θερινούς μήνες, οδηγούν κάθε χρόνο, μελισσοκόμους νομαδικής εκτροφής, αλλά και αρκετούς στατικής μελισσοκομίας να προτιμούν την περιοχή. Δεν είναι τυχαίο εξάλλου πως στο νομόλειτουργεί και το ένα εκ των δυο τυποποιητηρίων μελιού της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Το ψάρεμα είναι άρρητα συνδεδεμένο με την οικονομία των παραλίμνιων οικισμών. Στα νερά των Πρεσπών ζουν τουλάχιστον 21 είδη βρώσιμων ψαριών (γριβάδια, πέστροφες, πλατίκες, μπράνες, κα.), εκ των οποίων τα 8 απαντώνται αποκλειστικά στις Πρέσπες και έχουν μοναδικά χαρακτηριστικά. Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει στο ψάρι που ονομάζεται τσιρόνι (*Chalcalburnus belvica*), το οποίο συναντάται σε μεγάλες συγκεντρώσεις. Παλιότερα, το τσιρόνι είχε αυξημένη εμπορική αξία, με αποτέλεσμα να λειτουργεί στην περιοχή μονάδα μεταποίησης και συσκευασίας που απευθυνόταν στην ελληνική και ευρωπαϊκή αγορά. Σήμερα, η αλιεία στην περιοχή των Πρεσπών λειτουργεί μόνο ως επικουρικό εισόδημα και στερείται στοιχειώδους οργάνωσης. Οι ψαράδες διοχετεύουν την ψαριά τους αποκλειστικά στα καταστήματα εστίασης της περιοχής, χωρίς να υπάρχουν δομές διατήρησης των ψαριών ή άλλες εγκαταστάσεις μεταποίησης ή εμπορίας.

Οι μεταποιητικές επιχειρήσεις της περιοχής, μολονότι ακόμη ολιγάριθμες και σχετικά μικρού δυναμικού, συμβάλλουν στην προστιθέμενη αξία των παραγόμενων προϊόντων. Επίσης, διακρίνονται για την εξωστρέφεια τους, διεκδικώντας θέση ακόμη και σε αγορές που είτε βρίσκονται πολύ μακριά, είτε χαρακτηρίζονται από μεγάλο ανταγωνισμό. Οι εξαγωγές μεταποιημένων προϊόντων αυξάνονται σταθερά. Το γεγονός αυτός αναμένεται να συμπαρασύρει και την περαιτέρω ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα.

Πέρα από τα φασόλια Πρεσπών, μικρές μονάδες ή συνεταιρισμοί κατοίκων παρασκευάζουν και εμπορεύονται παραδοσιακά ζυμαρικά, γλυκά,

γλυκά του κουταλιού, λικέρ, τσάι, αρωματικά και ιαματικά βότανα, κ.α. Τα προϊόντα βασίζονται κυρίως σε παραδοσιακές συνταγές και διακινούνται στην τοπικά αγορά. Αποτελούν επίσης, προϊόντα που προμηθεύονται οι επισκέπτες της περιοχής, ενώ τοπικά φεστιβάλ και γιορτές γευσιγνωσίας συνδράμουν στη γνωριμία των καταναλωτών με τα τοπικά προϊόντα. Ωστόσο δεν είναι ακόμη δυνατή η προώθηση και εμπορία τους προς τα μεγάλα αστικά κέντρα. Εξαίρεση των παραπάνω αποτελούν οι πιπεριές Φλωρίνης, οι οποίες ως εκλεκτό έδεσμα έχει επικρατήσει σε εθνικό επίπεδο. Στην περιοχή υφίστανται και λειτουργούν μονάδες επεξεργασίας και συσκευασίας πιπεριών Φλωρίνης, ενώ νέες ετικέτες και παραλλαγές των προϊόντων εισάγονται συνεχώς στην αγορά.

Τουρισμός

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο οικότουρισμός έχει γίνει μία συνειδητή επιλογή μεγάλου μέρους του πληθυσμού, ενώ στη χώρα μας, μολονότι αναπτύσσεται γοργά, απέχει από τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Ίσως για το λόγο αυτό, το Εθνικό Πάρκο Πρεσπών αποτελεί ένα διαδεδομένο προορισμό μεταξύ κατοίκων πολλών ευρωπαϊκών χωρών, ενώ ο εσωτερικός τουρισμός υστερεί σημαντικά. Ωστόσο, οι προοπτικές κάθε άλλο παρά δυσοίωνες είναι. Τα τελευταία έτη, οι σημαντικές επενδύσεις που έχουν γίνει στο χώρο του τουρισμού σε όλη την Π.Ε Φλώρινας φαίνεται να αποδίδουν. Η ύπαρξη του χιονοδρομικού κέντρου Βίγλας Πισοδερίου και η λειτουργία μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων σε προσβάσιμη από τις Πρέσπες απόσταση, όπως στο Αμύνταιο, στο Νυμφαίο, στο Λέχοβο και στο Σκλήθρο, προσελκύουν ολοένα μεγαλύτερο αριθμό τουριστών. Ταυτόχρονα, στην περιοχή φαίνεται να αναπτύσσονται κι άλλοι θεματικοί κλάδοι τουρισμού, όπως ο τουρισμός δραστηριοτήτων (περιπατητικά μονοπάτια, ορειβάσια, κ.α.) και οι επισκέψεις σε οινοποιεία και καταφύγια αγρίων ζώων. Η πολιτιστική κληρονομιά του Εθνικού Πάρκου των Πρεσπών με την παρουσία Βυζαντινών αρχαιοτήτων, αλλά και τα εναπομείναντα ιστορικά μνημεία από την εποχή του εμφυλίου πολέμου αποτελούν επίσης πόλο έλξης τουριστών.

Ενδεικτική Αριθμητική Λίστα Επιχειρήσεων Εστίασης και Φιλοξενίας που δραστηριοποιούνται εντός ή πλησίον των περιοχών του Εθνικού Πάρκου Πρεσπών

ΠΕΡΙΟΧΗ	Επιχειρήσεις Εστίασης	Καταλύματα
ΑΓΙΟΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ	3	3
ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ	3	3
ΑΕΤΟΣ	1	1
ΑΜΥΝΤΑΙΟ	10	-
ΒΕΥΗ	2	-
ΛΑΙΜΟΣ	-	1
ΛΕΧΟΒΟ	1	2
ΝΥΜΦΑΙΟ	4	5
ΝΥΧΤΕΡΙ	1	-
ΕΙΝΟ ΝΕΡΟ	-	1
ΠΙΣΣΟΔΕΡΙ		3
ΣΚΛΗΘΡΟ	2	-
ΦΛΑΜΠΟΥΡΟ	-	1
ΦΛΩΡΙΝΑ	-	8
ΨΑΡΑΔΕΣ	3	1

Γεωγραφικά και Περιβαλλοντολογικά Στοιχεία

Το Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης (ΕΠΟΡ) αποτελεί ένα φυσικό σύνορο μεταξύ της Ελλάδας και της Βουλγαρίας και εκτείνεται εντός των ελληνικών περιοχών της οροσειράς της Ροδόπης από την περιοχή του Κάτω Νευροκοπίου, έως την περιοχή του Δημαρίου Ξάνθης. Η έκταση του Πάρκου, συνολικής έκτασης 1.731.150 στρεμμάτων, εποπτεύεται από το Φορέα Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης (ΦΔΟΡ). Εντός του Πάρκου, περιλαμβάνονται επτά περιοχές που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο NATURA 2000, δύο περιοχές έχουν χαρακτηριστεί ως Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, επτά ως Καταφύγια Άγριας Ζωής βάσει της εθνικής νομοθεσίας και τρεις περιοχές έχουν χαρακτηριστεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης ως “Βιογενετικά Αποθέματα”.

Χάρτης 3: Χάρτης γεωγραφικών ορίων και προστατευόμενων περιοχών του Εθνικού Πάρκου Οροσειράς Ροδόπης

Η Οροσειρά της Ροδόπης υπολογίζεται ότι φιλοξενεί περίπου το 60% των

ειδών που απαντώνται σε ολόκληρη της ευρωπαϊκή ήπειρο, ενώ συναντώνται επίσης είδη που έχουν καταβολές πέρα από την Κασπία θάλασσα και τη Μ. Ανατολή. Μέχρι πρόσφατα, το ΕΠΟΡ λειτουργούσε ως φυσικό σύνορο μεταξύ χωρών και χάρη σε αυτό παρέμεινε το οικοσύστημα του παρέμεινε σχετικά απομονωμένο και ανεπηρέαστο από τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες.

Στα εδάφη του ΕΠΟΡ επιβιώνουν αρκετά είδη άγριων ζώων, κάποια εκ των οποίων κρίνονται ως απειλούμενα ή ιδιαίτερου ενδιαφέροντος. Ειδικότερα, στην περιοχή διαβιούν περισσότερα από 57 είδη θηλαστικών, μεταξύ των οποίων ένας μικρός σχετικά πληθυσμός καφέ αρκούδας (*Ursus arctos*). Στο ΕΠΟΡ συναντάται επίσης ο μοναδικός φυσικός πληθυσμός κόκκινου ελαφιού στην Ελλάδα, καθώς και άλλα προστατευόμενα είδη, όπως η βίδρα, το αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra ssp. balcanica*) και η αγριόγατα (*Felis silvestris Schreber*). Η ορνιθοπανίδα του ΕΠΟΡ περιλαμβάνει περισσότερα από 130 είδη άγριων πτηνών, μεταξύ των οποίων ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), ο σταυραετός (*Hieraaetus pennatus*), και αρκετά είδη δρυοκολαπτών (οικ. *Picidae*) και είναι ευρέως γνωστή περιοχή ως χώρος αναπαραγωγής του αγριόκουρκου (*Tetrao urogallus*) και της αγριόκοτας (*Tetrastes bonasia*). Αρκετά είδη ερπετών και αμφιβίων με ιδιαίτερο οικολογικό ενδιαφέρον συναντώνται επίσης, όπως η αλπική οχιά (*Vipera berus*), η μεσογειακή και ελληνική χελώνα, η μπομπίνα (*Bombina variegata*) και ο βαλκανικός χτενοτρίτωνας (*Triturus ivanbureschi*). Τέλος, στις λίμνες και τους ποταμούς του ΕΠΟΡ έχουν αναπτυχθεί αρκετά είδη και υποείδη κυπρινοειδών.

Πρωτογενής Παραγωγή

Η οικονομική δραστηριότητα εντός του Εθνικού Πάρκου Οροσειράς Ροδόπης, βασίζεται στη γεωργία και την κτηνοτροφία, αφού εκτιμάται πως πλέον του 30% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ασχολείται αποκλειστικά με τον πρωτογενή τομέα. Στις καλλιεργούμενες εκτάσεις αναπτύσσονται καλλιέργειες πατάτας, οσπρίων, λαχανικών, αμπελιών, καπνού και αρωματικών φυτών. Σημαντικές επίσης είναι οι δενδροκαλλιέργειες (μήλα, ρόδια κτλ), όπου παρατηρείται έντονο ενδιαφέρον για την παραγωγή προϊόντων βιολογικής γεωργίας και την ανάπτυξη συστημάτων οργανωμένης διαχείρισης με τη χρήση νέων τεχνολογιών.

Στο κλάδο την κτηνοτροφίας, η παραδοσιακή εκτατική και ημiekτατική αιγοπροβατοτροφία επικρατεί με μεγάλη διαφορά, ενώ η εκτροφή βοοειδών κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης φαίνεται να εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό εισόδημα στους παραγωγούς. Δράσεις και πρωτοβουλίες πιστοποίησης του βοδινού κρέατος της περιοχής, αποδίδουν σημαντική προστιθέμενη αξία στο προϊόν. Η ορνιθοτροφία, η χοιροτροφία και η σαλιγκαροτροφία αποτελούν επίσης σημαντικούς οικονομικούς κλάδους της περιοχής. Επιπρόσθετα, όπως ισχύει και για ολόκληρη σχεδόν την ελληνική ύπαιθρο, σημαντική ανάπτυξη παρουσίασε τα τελευταία χρόνια η μελισσοκομία.

Τουρισμός

Ο τουρισμός στο Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης υπολείπεται σαφώς των άλλων δύο περιοχών που έχουν αναφερθεί παραπάνω. Για πολλές δεκαετίες η περιοχή είναι σχεδόν αποκλεισμένη, και παρά τη σχετικά εύφορη γη, παρατηρήθηκε μεγάλο κύμα φυγής των κατοίκων προς την πόλη της Δράμας, της Θεσσαλονίκης και το εξωτερικό. Το σημαντικότερο ίσως σημείο προσέλκυσης τουριστών είναι το χιονοδρομικό κέντρο Φαλακρού, το οποίο αποτελεί πόλο έλξης επισκεπτών από όλη τη Β. Ελλάδα. Πέρα από το χιονοδρομικό κέντρο, στην περιοχή λειτουργούν σήμερα λίγες μόνο οργανωμένες δομές φιλοξενίας επισκεπτών, κυρίως στην κωμόπολη του Παρανεστίου Πρόσφατα, μέσω χρηματοδοτικών προγραμμάτων, αναπτύχθηκαν επίσης αρκετοί παραδοσιακοί ξενώνες μικρής δυναμικότητας που συναντώνται στα αρκετά χωριά της περιοχής, προσφέροντας στους επισκέπτες άμεση επαφή με τη βλάστηση και τον πολιτισμό της περιοχής,

Καθώς ο θεματικός τουρισμός στην Π.Ε. της Δράμας αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς, οι προοπτικές περαιτέρω τουριστικής ανάπτυξης του Εθνικού Πάρκου Οροσειράς Ροδόπης είναι αρκετά αισιόδοξες. Ακόμη, χάρη στο καλά οργανωμένο οδικό δίκτυο η περιοχή του Εθνικού Πάρκου είναι εύκολα προσβάσιμη και σε λογική απόσταση από τις πόλεις της Δράμας, της Κομοτηνής και της Ξάνθης, ακόμη και από τη Θεσσαλονίκη, γεγονός που επιτρέπει τις ημερήσιες περιηγήσεις.

Ενδεικτική Αριθμητική Λίστα Επιχειρήσεων Εστίασης και Φιλοξενίας που δραστηριοποιούνται εντός ή πλησίον των περιοχών του Εθνικού Πάρκου Οροσειράς Ροδόπης

ΠΕΡΙΟΧΗ	Επιχειρήσεις Εστίασης	Καταλύματα
Δράμα	42	25
Παρανέστι	6	2
Γρανίτης	3	1
Φωτόλιβος	4	1

Η παρούσα μελέτη διερευνά τη δυνατότητα εγκατάστασης και διάδοσης του σήματος «**Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα**», το οποίο έχει ως στόχο να παρέχει στις επιχειρήσεις

(α) παραγωγής, μεταποίησης, τυποποίησης, συσκευασίας ή/και διάθεσης στην αγορά τοπικά παραγόμενων προϊόντων, και

(β) παροχής υπηρεσιών φιλοξενίας, εστίασης ή άλλων τουριστικών δραστηριοτήτων σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον

τη δυνατότητα ανάπτυξης και εφαρμογής ενός συστήματος επιτήρησης των διαδικασιών παραγωγής και παροχής υπηρεσιών, προκειμένου τα προϊόντα και οι υπηρεσίες μέσω της ειδικής σήμανσης να διακρίνονται έναντι των υπολοίπων.

Ορισμοί

Οι ακόλουθοι ορισμοί ισχύουν για τους σκοπούς της παρούσας κατευθυντήριας οδηγίας.

Γενικές Απαιτήσεις. Ως Γενικές Απαιτήσεις, ορίζονται οι γενικοί διοικητικοί κανόνες και προβλεπόμενες άδειες λειτουργίας οι οποίες θα πρέπει να πληρούνται από κάθε επιχείρηση που θα αιτηθεί την απόδοση του σήματος «Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα». Οι Γενικές Απαιτήσεις θεωρείται αυτονόητο ότι πληρούνται από κάθε επιχείρηση που θα αιτηθεί την απόδοση σήματος και αντίγραφα όλων των νομιμοποιητικών εγγράφων θα υποβάλλονται από τις επιχειρήσεις με την αίτηση εισδοχής.

Φορέας Απόδοσης. Ως Φορέας Απόδοσης του σήματος «*Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα*» ορίζεται το Εργαστήριο Μικροβιολογίας του Τμήματος Κτηνιατρικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, το οποίο αποτελεί και τον εταίρο του έργου LIFE-ARCPROM, που υλοποιεί τις σχετικές με το ειδικό σήμα δράσεις και λοιπές προωθητικές ενέργειες. Ο έλεγχος των επιχειρήσεων θα πραγματοποιείται μέσω ομάδας εξουσιοδοτημένων ειδικών επιστημόνων που θα αξιολογούν τη συμμόρφωση της επιχείρησης με τα δεδομένα του προτύπου.

Πεδίο Εφαρμογής. Ως πεδίο εφαρμογής, ορίζονται οι τομείς της παραγωγής, μεταποίησης, τυποποίησης, συσκευασίας προϊόντων και η παροχή υπηρεσιών που

σχετίζονται με τον τουρισμό και λαμβάνουν χώρα, μερικώς ή στο σύνολό τους, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, περιοδικά ή αποσπασματική εντός των προστατευόμενων περιοχών του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου, Εθνικού Πάρκου Πρεσπών και του Εθνικού Πάρκου Οροσειρά Ροδόπης.

Επιθεώρηση Αξιολόγησης. Η επιθεώρηση, η οποία διενεργείται υπό την εποπτεία του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, προκειμένου να αξιολογηθεί η συμμόρφωση της επιχείρησης ως προς το πρότυπο «Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα» και είτε να αποδοθεί αρχικά το σήμα, είτε να επισημανθούν τα σημεία μη συμμορφώσεων.

Επιθεώρηση Επιτήρησης. Η επιθεώρηση, η οποία διενεργείται περιοδικά υπό την εποπτεία του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι επιχείρηση συνεχίζει να ικανοποιεί τις απαιτήσεις του προτύπου, σύμφωνα με τις οδηγίες.

Πιστοποιητικό. Το επίσημο έγγραφο το οποίο εκδίδει το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, με το οποίο παρέχεται γραπτή διαβεβαίωση ότι η επιχείρηση συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις του προτύπου για την απόδοση και χρήση του σήματος «Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα».

Σήμα Πιστοποίησης. Το κατοχυρωμένο εμπορικό σήμα που εκδίδεται από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και βεβαιώνει ότι τα προϊόντα και οι εταιρείες που το χρησιμοποιούν, συμμορφώνονται συστηματικά με τις απαιτήσεις του προτύπου «Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα».

Μη Συμμορφώσεις. Κάθε παρατήρηση, παράλειψη ή αμέλεια της επιχείρησης που μπορεί να έχει αντίκτυπο στην αλληλεπίδραση του ανθρώπου με την καφέ αρκούδα.

Κρίσιμα Σημεία Ελέγχου. Κάθε στάδιο της διαδικασίας παραγωγής ή της παροχής υπηρεσίας που έχει σαφώς αρνητικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο ή είναι δυνητικά επικίνδυνο για το φυσικό οικοσύστημα και την άγριαπανίδα.

Ειδικές Απαιτήσεις. Κάθε προσαρμογή ή βελτίωση της διαδικασίας παραγωγής ή του τρόπου παροχής υπηρεσιών, ώστε να διασφαλίζεται η διατήρηση του οικοσυστήματος της καφέ αρκούδας και να περιορίζεται η αρνητική αλληλεπίδραση μεταξύ ανθρώπων και αρκούδας.

Επιλέξιμα Προϊόντα & Υπηρεσίες. Τοπικά παραγόμενα προϊόντα που παράγονται αποκλειστικά εντός των περιοχών των τριών Εθνικών Πάρκων, των οποίων οι Φορείς Διαχείρισης αποτελούν εταίρους του έργου LIFE-ARCPROM, έχουν εμπορικά έντονο τοπικό χαρακτήρα και συμβάλλουν στη διαμόρφωση της οικολογικής συνείδησης του καταναλωτικού κοινού. Σε περίπτωση που τα προϊόντα δεν

παράγονται αποκλειστικά εντός των ορίων των τριών Πάρκων, θα πρέπει σημαντικό τμήμα της παραγωγικής διαδικασίας ή συλλογής των πρώτων υλών να γίνεται εντός των Πάρκων.

Διαδικασία Σύναψης Συνεργασίας Ενδιαφερομένων Επιχειρήσεων

α. Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας προβλέπεται να πραγματοποιήσει ανοιχτές ενημερωτικές και προωθητικές για την καθιέρωση του σήματος «Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα» εκδηλώσεις, δια ζώσης, διαδικτυακά ή με κάθε άλλο πρόσφορο μέσο. Στο πλαίσιο αυτών των συναντήσεων θα γίνεται αναλυτική παρουσίαση των επιλέξιμων προϊόντων και υπηρεσιών και οι ενδιαφερόμενοι θα είναι δυνατό να υποβάλλουν αίτηση εισδοχής συνοδευόμενη με όλα τα νομιμοποιητικά έγγραφα της επιχείρησης, που να πληρούν τις γενικές απαιτήσεις του προτύπου. Επιπρόσθετα, το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας είναι δυνατό να προσκαλεί συγκεκριμένες επιχειρήσεις που κρίνεται ότι η συμμετοχή τους θα επηρεάσει θετικά και άλλους παραγωγικούς φορείς να εμπλακούν στη Δράση (*opinion leaders*).

β. Μετά την αξιολόγηση των υποβληθέντων εγγράφων θα πραγματοποιείται στην έδρα της επιχείρησης ή στην περιοχή του έργου LIFE-ARCPROM όπου συντελείται η υπό αξιολόγηση παραγωγική διαδικασία, “συνάντηση ενημέρωσης” μεταξύ επιστημόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του εκπροσώπου της επιχείρησης. Στη συνάντηση αυτή θα αξιολογείται ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος της επιχείρησης και οι πιθανές οδοί αλληλεπίδρασης αρκούδας και ανθρώπου. Με βάση τα αποτελέσματα της συνάντησης η επιχείρηση θα κατηγοριοποιείται όσον αφορά τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες που επηρεάζουν την καφέ αρκούδα και θα υποβάλλονται εγγράφως συστάσεις και παρατηρήσεις προς την επιχείρηση.

γ. Σε χρόνο όχι μεγαλύτερο των 4 μηνών από τη συνάντηση ενημέρωσης, θα πραγματοποιείται η Επιθεώρηση Αξιολόγησης. Η επιθεώρηση θα περιλαμβάνει τόσο τις Γενικές όσο και τις Ειδικές Απαιτήσεις του προτύπου, που θα αφορούν το παραγόμενο προϊόν ή την υπηρεσία που παρέχεται. Κατά την αξιολόγηση, θα καθορίζονται οι τρόποι με τους οποίους οι πρακτικές που εφαρμόζονται επηρεάζουν το οικοσύστημα γενικότερα και το περιβάλλον της καφέ αρκούδας ειδικότερα.

δ. Σε περίπτωση που η επιχείρηση δεν παρουσιάζει ΜΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΕΙΣ θα αποδίδεται το Πιστοποιητικό **«Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα»** και το αντίστοιχο Σήμα Πιστοποίησης θα δύναται να φέρεται στη συσκευασία του τελικού προϊόντος, αλλά και σε κάθε άλλο έγγραφο, διαφημιστικό ή ενημερωτικό υλικό της επιχείρησης, μετά από ενημέρωση και έγκριση του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Το Πιστοποιητικό **«Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα»** θα έχει ισχύ για ένα ημερολογιακό έτος από την ημέρα υπογραφής της σύμβασης συνεργασίας, μεταξύ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και της Επιχείρησης. Τα στοιχεία της επιχείρησης που θα λαμβάνει την Πιστοποίηση, καθώς και κάθε άλλο προωθητικό υλικό που θα φέρει την ειδικό σήμα θα κοινοποιούνται σε ειδική στήλη στον ιστότοπο του έργου LIFE-ARCPROM. Επιπρόσθετα, οι επιχειρήσεις θα προβάλλονται κατά τις δράσεις ενημέρωσης κοινού «Δράσεις Ε του έργου LIFE-ARCPOM» και εκπρόσωποι ή προσωπικό των επιχειρήσεων θα λαμβάνουν μέρος σε σύντομες εκπαιδευτικές συναντήσεις.

ε. Σε περίπτωση που η επιχείρηση παρουσιάζει ΜΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΕΙΣ που δεν αφορούν τα Κρίσιμα Σημεία Ελέγχου, θα πραγματοποιείται νέα συνάντηση επιθεώρησης μετά την άρση των παρατηρήσεων.

στ. Σε περίπτωση που η επιχείρηση αποτυγχάνει στην αξιολόγηση των Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου, καταρτίζεται σε συνεργασία με τους εταίρους του έργου LIFE-ARCPROM πρόγραμμα προσαρμογής της παραγωγικής διαδικασίας, ώστε να διασφαλιστεί το φυσικό περιβάλλον.

ζ. Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας διατηρεί επίσης τη δυνατότητα πραγματοποίησης αιφνιδιαστικών επιθεωρήσεων για τον έλεγχο των συμμορφώσεων και της αποδοτικότητας των πρακτικών που εφαρμόζονται.

η. Στις επιχειρήσεις που έχει χορηγηθεί το σήμα, με μέριμνα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και με τη συγκατάθεση της επιχείρησης, θα πραγματοποιείται περιοδικά αξιολόγηση των οικονομικών δεικτών και του φάσματος του αγοραστικού κοινού, ώστε να προσδιοριστεί σε μετρήσιμα μεγέθη η ωφέλεια που απορρέει από την εφαρμογή του σήματος και την προβολή που αυτό συνεπάγεται. Επιπρόσθετα, με μέριμνα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, θα παρέχονται κίνητρα σύναψης συμφωνιών και συνεργασιών μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων που φέρουν το σήμα **«Φιλικό προς την Καφέ Αρκούδα»** ή και επιχειρήσεων που μπορεί να συνεργαστούν στο πλαίσιο μίας Φιλικής προς της Άγρια Ζωή παραγωγικής διαδικασίας, παροχής υπηρεσιών

και εμπορίας προϊόντων.

